

IN SOLEMNITATE
CORPORIS CHRISTI

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDEM IOANNEM.
Ioann. VI, 56-59.

IN illo tempore: Dixit Iesus turbis Iudaeorum: Caro mea, vere est cibus: et sanguis meus, vere est potus.

57. Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo.

58. Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter Patrem: et qui manducat me, et ipse vivet propter me.

59. Hic est panis, qui de coelo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna, et mortui sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum.

Homilia S. Augustini Episcopi.
IN EVANG. IOANN. TRACT. 26.

3667

LITIGABANT ergo Iudaei ad invicem, dicentes: Quomodo potest hic carnem suam nobis dare ad manducandum? (IOANN. VI, 53). Litigabant utique ad invicem, quoniam panem concordiae non intelligebant, nec sumere volebant: nam qui manducant talem panem, non litigant ad invicem; quoniam unus panis, unum corpus multi sumus. Et per hunc facit Deus unius modi habitare in domo (PS. LXVII, 7).

3668

Quod autem ad invicem litigantes

quaerunt, quomodo possit Dominus carnem suam dare ad manducandum, non statim audiunt: sed adhuc eis dicitur: *Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (IOANN. VI, 54). Quomodo quidem edatur, et quisnam modus sit manducandi istum panem, ignoratis; verum tamen *nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Haec non utique cadaveribus, sed viventibus loquebatur. Unde ne istam vitam intelligentes et de hac re litigarent, secutus adiunxit: *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam*. Hanc ergo non habet qui istum panem non manducat, nec istum sanguinem bibit: nam temporalem vitam sine illo habere homines possunt, aeternam vero omnino non possunt. Qui ergo non manducat eius carnem, nec bibit eius sanguinem, non habet in se

vitam: et qui manducat eius carnem, et bibit eius sanguinem, habet vitam. Ad utrumque autem respondet quod dixit, *aeternam*. Non ita est in hac esca, quam sustentandae huius temporalis vitae causa sumimus. Nam qui eam non sumpserit, non vivet: nec tamen qui eam sumpserit, vivet. Fieri enim potest, ut senio, vel morbo, vel aliquo casu, plurimi et qui eam sumpserint moriantur. In hoc vero cibo et potu, id est, corpore et sanguine Domini, non ita est. Nam et qui eam non sumit, non habet vitam: et qui eam sumit, habet vitam, et hanc utique aeternam. Hunc itaque cibum et potum societatem vult intelligi corporis et membrorum suorum, quod est sancta Ecclesia in praedestinatis, et vocatis, et iustificatis, et glorificatis sanctis, et fidelibus eius. Quorum primum iam factum est, id est, praedestinatio; secundum et tertium factum est, et fit, et fiet, id est, vocatio et iustificatio; quartum vero nunc in spe est, in re autem futurum est, id est, glorificatio. Huius rei Sacramentum, id est, unitatis corporis et sanguinis Christi alicubi quotidie, alicubi certis intervallis dierum in Dominica mensa praeparatur, et de mensa Dominica sumitur; quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium: res vero ipsa cuius sacramentum est, omni homini ad vitam, nulli ad exitium, quicumque eius particeps fuerit.

3669

Ne autem putarent sic in isto cibo et potu promitti vitam aeternam, ut qui eam sumerent, iam nec corpore morentur; huic cogitationi dignatus est occurrere. Nam cum dixisset: *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam*: continuo subiecit: *Et ego resuscitabo eum in novissimo die*. Ut habeat interim secundum spiritum vitam aeternam in requie, quae sanctorum spiritus suscipit: quod autem ad corpus attinet, nec eius vita ae-

terna fraudetur, sed in resurrectione mortuorum novissimo die.

Caro enim mea, inquit, vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. Cum enim cibo et potu id appetant homines, ut non esuriant, neque sitiant; hoc veraciter non praestat nisi iste cibus et potus, qui eos a quibus sumitur, immortales et incorruptibiles facit, id est societates ipsa sanctorum, ubi pax erit et unitas plena atque perfecta. Propterea quippe, sicut etiam ante nos hoc intellexerunt homines Dei, Dominus noster Iesus Christus corpus et sanguinem suum in eis rebus commendavit, quae ad unum aliquid rediguntur ex multis. Namque aliud in unum ex multis granis confit: aliud in unum ex multis acinis confluit.

Denique iam exponit quomodo id fiat quod loquitur, et quid sit manducare corpus eius, et sanguinem bibere. *Qui manducat carnem meam, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo*. Hoc est ergo manducare illam escam, et illum bibere potum, in Christo manere et illum manentem in se habere. Ac per hoc qui non manet in Christo, et in quo non manet Christus, procul dubio nec manducat [spiritualiter] carnem eius, nec bibit eius sanguinem, [sicut carnaliter et visibiliter premat dentibus Sacramentum corporis et sanguinis Christi]: sed magis tantae rei Sacramentum ad iudicium sibi manducat et bibit, quia immundus praesumpsit ad Christi accedere Sacramenta, quae aliquis non digne sumit, nisi qui mundus est; de quibus dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (MATH. V, 8).

Sicut, inquit, misit me vivens Pater, et ego vivo propter Patrem; et qui manducat me, et ipse vivet propter me. Non ait: Sicut manduco Patrem, et ego vivo propter Patrem; et qui manducat me, et ipse vivet propter me. Non enim Fi-

lius participatione Patris fit melior, qui est natus aequalis; sicut participatione Filii per unitatem corporis eius et sanguinis, quod illa manducatio potatioque significat, nos efficiunt meliores. Vivimus ergo nos propter ipsum, manducantes eum; id est, ipsum accipientes aeternam vitam, quam non habebamus ex nobis: vivit autem ipse propter Patrem, missus ab eo; quia semetipsum exinanivit, factus obediens usque ad mortem crucis (PHILIPP. II, 8). Si enim secundum id accipimus, *Vivo propter Patrem*, quod alibi ait: *Pater maior me est* (IOANN. XIV, 28); sicut et nos vivimus propter ipsum, qui maior est nobis: hoc ex eo quod missus est, factum est. Missio quippe eius exinanitio summetipsum est, et formae servilis acceptio: quod recte intelligitur, servata etiam Filii cum Patre aequalitate naturae. Maior enim est Pater homine filio, sed aequalem habet Deum Filium: cum idem ipse sit et Deus et homo, Dei Filius et hominis filius, unus Christus Iesus. In quam sententiam si recte accipiuntur haec verba, ita dixit: *Sicut me misit vivens Pater, et ego vivo propter Patrem; et qui manducat me, et ipse vivet propter me*: ac si diceret, Ut ego vivam propter Patrem, id est, ad illum tamquam maiorem referam vitam meam, exinanitio mea fecit, in qua me misit; ut autem quisque vivat propter me, participatio facit qua manducat me. Ego itaque humiliatus vivo propter Patrem, ille erectus vivit propter me. Si autem ita dictum est, *vivo propter Patrem*, quia ipse de illo, non ille de ipso est; sine detrimento aequalitatis dictum est. Nec tamen dicendo, *et qui manducat me, et ipse vivet propter me*, eandem suam et nostram aequalitatem significavit; sed gratiam mediatoris ostendit.

3673 *Hic est panis qui de coelo descendit:*

ut illum manducando vivamus, quia aeternam vitam ex nobis habere non possumus. *Non sicut*, inquit, *manducaverunt patres vestri manna, et mortui sunt: qui manducat hunc panem, vivet in aeternum*. Quod ergo illi mortui sunt, ita vult intelligi, ut non vivant in aeternum. Nam temporaliter et hi profecto morientur, qui Christum manducant: sed vivunt in aeternum, quia Christus est vita aeterna.

Varia de SS. Nomine Iesu.

[EX S. BERNARDO SENENSI, VOL. II, SERM. 49].

PROPTER virtutem huius Nominis sancti Martyres in tormentis suis omnibus triumphant: unde Propheta Psal. XLIII in persona eorum dixit: *In nomine tuo spernemus insurgentes in nos*. Et iterum Psal. CXXII: *Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum et terram*, scilicet, quod maius fuit, quam nobis per consolationem assistere in tormentis. Nec mirum si cum tanto gaudio tanta Martyres sustulerunt, quia ipse erat qui in eis omnia supportabat tormenta sicut Apostolus ait ad Philipp. II: *Operatur in vobis velle, et perficere pro bona voluntate*.

Unde Apoc. II, animae patienti propter nomen suum Dominus ait: *Patientiam habes, et sustinisti propter nomen meum, et non defecisti*. Ille nempe propter Nomen Domini Iesu sustinet, qui passione sua clarificat Nomen Christi, et non propter nefaria opera, sed propter sacra instituta virtutum religionis Christianae persecutiones sustinet patienter, sicut et Beatus Petrus cap. IV: *Nemo nostrum patitur, quasi fur, vel homicida, aut maleficus, aut alienorum appetitor*. Si autem ut Christianus non erubescat, glorificet autem Deum in isto Nomine.

Sed quoniam virtus patientiae praemium non meretur, nec virtus etiam dici potest, nisi perseveret usque in finem: ideo Ioann. subdit: *Et non defecisti*. A iustitia quidem deficere comprobatur qui vel difficultate exercitii, vel interna passione animi, et importunitate persecuentis inimici resistit a coepto proposito iusti; et ideo Levit. III animal cum cauda percipitur immolari: in quo mystice insinuat quod opus Deo placere non potest, si non perseveret usque in finem, quod in animalis cauda designatur.

FERIA SEXTA

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 27.

3677 **V**ERBA Domini ex Evangelio, quae sermonem pristinum consequuntur, audivimus. Hinc sermo debetur auribus et mentibus vestris, et hodierno diei non importunus est: est enim de corpore Domini, quod dicebat se dare ad manducandum propter aeternam vitam. Exposuit autem modum attributionis huius et doni sui, quomodo daret carnem suam manducare, dicens: *Qui manducat carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet et ego in illo* (IOANN. VI, 57). Signum quia manducavit et bibit, hoc est, si manet et manetur, si habitat et inhabitatur, si haeret et non deseratur. Hoc ergo nos docuit et admonuit mysticis verbis, ut simus in eius corpore sub ipso capite in membris eius, edentes carnem eius, non relinquentes unitatem eius. Sed qui aderant plures non intelligebant haec audiendo, nisi carnem, quod ipsi erant. Apostolus autem dicit, et verum dicit: *Sapere secundum carnem, mors est* (ROM. VIII, 6). Carnem suam dat nobis Dominus manducare, et sapere secundum carnem mors est: cum de carne sua dicat, quia ibi est vita aeterna. Ergo nec carnem debemus sapere secundum carnem, sicut in his verbis.

3678 *Multi itaque audientes, non ex inimicis, sed ex discipulis eius dixerunt: Durus est hic sermo; quis potest eum audire?* (IOANN. VI, 61). Si discipuli durum habuerunt istum sermonem, quid inimici? Et tamen sic oportebat ut diceretur, quod non ab omnibus intelligeretur. Secretum Dei intentos debet facere, non adversos. Isti autem cito defecerunt, talia loquentes Domino Iesu: non crediderunt ali-

quid magnum dicentem, et verbis illis aliquam gratiam cooperientem; sed prout voluerunt ita intellexerunt, et more hominum, quia poterat Iesus, ut hoc dissonabat Iesus, carnem quia indutum erat Verbum, veluti concisam distribuere creditibus in se. *Durus est*, inquit, *hic sermo, qui potest eum audire?*

3679 *Sciens autem Iesus apud semetipsum, quia murmurarent de eo discipuli eius* (Ibid. 62). Sic enim apud se ista dixerunt, ut ab illo non audirentur; sed ille qui eos noverat in se ipsis, audiens apud semetipsum, respondit et ait: *Hoc vos scandalizat*; quia dixi: *Carnem meam do vobis manducare, et sanguinem meum bibere*, hoc vos nempe scandalizat. *Si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* Quid est hoc? Hinc solvit quod illos moverat? hinc aperuit unde fuerant scandalizati? Hinc plane, si intelligerent. Illi enim putabant cum erogatum corpus suum, ille autem dixit se ascensurum in coelum, utique integrum. *Cum videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius*; certe vel tunc videbitis, quia non eo modo quo putatis erogat corpus suum; certe vel tunc intelligetis, quia gratia eius non consumitur morsibus.

3680 *Et ait: Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam* (Ibid. 64). Hoc antequam exponamus, ut Dominus donat, illud non negligenter praeterendum est, quod ait: *Si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* Filius enim hominis Christus ex Virgine Maria. Ergo Filius hominis hic coepit esse in terra, ubi carnem assumpsit ex terra. Unde propheticum dictum erat: *Veritas de terra orta est* (PSAL. LXXXIV, 12). Quid sibi ergo vult quod ait: *Cum videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* Nulla enim esset questio si ita dixisset, Si videritis Filium Dei

ascendentem ubi erat prius? cum vero Filium hominis dixit ascendentem ubi erat prius, numquid Filius hominis in coelo erat prius, quando in terra esse coepit? Hic quidem dixit: *Ubi erat prius*, quasi tunc non ibi esset quando haec loquebatur. Alio autem loco ait: *Nemo ascendit in coelum, nisi qui de coelo descendit, Filius hominis qui est in coelo*: non dixit, erat, sed, Filius, inquit, hominis qui est in coelo. In terra loquebatur, et in coelo se esse dicebat. Et non ita dixit: Nemo ascendit in coelum, nisi qui de coelo descendit, Filius Dei qui est in coelo. Quo pertinet, nisi ut intelligamus, quod etiam pristino sermone commendavi Charitati vestrae, unam personam esse Christum Deum et hominem, non duas; ne fides nostra non sit Trinitas, sed quaternitas? Christus ergo unus est: Verbum, anima et caro unus Christus: Filius Dei et filius hominis unus Christus. Filius Dei semper, filius hominis ex tempore; tamen unus Christus secundum unitatem personae. In coelo erat, quando in terra loquebatur. Sic erat filius hominis in coelo, quomodo Filius Dei erat in terra: Filius Dei in terra in suscepta carne, filius hominis in coelo in unitate personae.

368. Quid est ergo quod adiungit: *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam?* Dicamus ei (patitur enim nos non contradicentes, sed nosse cupientes): O Domine, magister bone, quomodo *caro non prodest quidquam*, cum tu dixeris: *Nisi quis manducaverit carnem meam, et biberit sanguinem meum, non habebit in se vitam?* (IOANN. V, 54). An vita non prodest quidquam? et propter quid sumus quod sumus, nisi ut habeamus vitam aeternam, quam tua carne promittis? quid est ergo, *non prodest quidquam caro?* Non prodest quidquam, sed quomodo illi intellexerunt: carnem quippe sic

intellexerunt, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur. Proinde sic dictum est, *Caro non prodest quidquam*; quomodo dictum est, *Scientia inflat*. Iam ergo debemus odisse scientiam? absit. Et quid est, *Scientia inflat?* sola, sine charitate. Ideo adiunxit, *Charitas vero aedificat* (I COR. VIII, 1). Adde ergo scientiae charitatem, et utilis erit scientia: non per se, sed per charitatem. Sic etiam nunc *caro non prodest quidquam*, sed sola caro: accedat spiritus ad carnem, quomodo accedit charitas ad scientiam, et prodest plurimum. Nam si caro nihil prodesset, Verbum caro non fieret ut inhabitaret in nobis. Si per carnem nobis multum profuit Christus, quomodo caro nihil prodest? Sed per carnem Spiritus aliquid pro salute nostra egit. Caro vas fuit: quod habebat attende, non quod erat. Apostoli missi sunt, numquid caro ipsorum nihil nobis profuit? Si caro apostolorum nobis profuit, caro Domini potuit nihil prodesset? Unde enim ad nos sonus verbi, nisi per vocem carnis? unde stylus, unde conscriptio? Ista omnia opera carnis sunt, sed agitante spiritu tamquam organum suum. *Spiritus ergo est qui vivificat, caro autem non prodest quidquam*: sicut illi intellexerunt carnem, non sic ego do ad manducandum carnem meam.

368. Poinde *verba*, inquit, *quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita est* (IOANN. VI, 64). Diximus enim fratres, hoc Dominum commendasse in manducatione carnis suae et potatione sanguinis sui, ut in illo maneamus et ipse in nobis. Manemus autem in illo, cum sumus membra eius: manet autem ipse in nobis, cum sumus templum eius. Ut autem simus membra eius, unitas non compaginatur. Ut compagine unitas, quae facit nisi charitas? Et charitas Dei unde? Apo-

stolum interroga: *Charitas*, inquit, *Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis* (ROM. V, 5). Ergo *Spiritus est qui vivificat*: spiritus enim facit viva membra. Nec viva membra spiritus facit, nisi quae in corpore quod vegetat ipse spiritus, invenit. Nam spiritus qui est in te, o homo, quo constas ut homo sis, numquid vivificat nisi membra, quae sunt in carne tua; unum si tollas, iam non vivificatur ex anima tua, quia unitati corporis tui non copulatur. Haec dicuntur ut amemus unitatem et timeamus separationem. Nihil enim sic debet formidare christianus, quam separari a corpore Christi. Si enim separatur a corpore Christi, non est membrum eius; si non est membrum eius, non vegetatur Spiritu eius: *Quisquis autem*, inquit *Apostolus, Spiritum Christi non habet, hic non est eius* (ROM. VIII, 19). *Spiritus ergo est qui vivificat, caro autem non prodest quidquam. Verba quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt. Quid est, Spiritus et vita sunt?* Spiritualiter intelligenda sunt. Intellexisti spiritualiter? *Spiritus et vita sunt*. Intellexisti carnaliter? Etiam sic illa *Spiritus et vita sunt*, sed tibi non sunt.

368. *Sed sunt quidam*, inquit, *in vobis qui non credunt* (IOANN. VI, 65). Non dixit: *Sunt quidam in vobis qui non intelligunt*; sed causam dixit, quare non intelligant. *Sunt enim quidam in vobis qui non credunt*: et ideo non intelligunt, quia non credunt. Propheta enim dixit: *Nisi credideritis, non intelligetis* (IS. VII, 9, iuxta LXX). Per fidem copulamur, per intellectum vivificamur. Prius haereamus per fidem, ut sit quod vivificetur per intellectum. Nam qui non haeret, resistit; qui resistit, non credit. Nam qui resistit,

quomodo vivificatur? Adversarius est radio lucis, quo penetrandus est: non avertit aciem, sed claudit mentem. *Sunt ergo, quidam qui non credunt*. Credunt et aperiant, quae et illuminabuntur. *Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes, et quis traditurus esset eum* (IOANN. VI, 65). Ibi enim erat et Iudas. Nam quidam scandalizati sunt: ille autem mansit ad insidiandum, non ad intelligendum. Et quia ideo manserat, non de illo tacuit Dominus. Non illum expressit, sed nec silit; ut omnes timeant, quamvis unus periret. Sed posteaquam dixit et distinxit credentes a non credentibus, expressit causam quare non credant: *Propterea dixi vobis*, inquit, *quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo. Ergo et credere datur nobis; non enim nihil est credere. Si autem magnum aliquid est, gaude quia credidisti, sed noli extolli: Quid enim habes quod non accepisti?* (I COR. IV, 7).

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 49.)

368. SECUNDO autem pro ipsis proficientibus aliosque tuos radios distinguamus de admirando Nomine Iesu Christi: nam sicut incipientibus proficit contra malum, ita proficientibus prodest erga bonum. In quatuor nempe proficere debent ipsi proficientes: Primo corde, secundo ore, tertio opere, quarto continuatione. Proinde Nomen Iesu est primo honor creditium, secundo splendor praedicantium, tertio meritum operantium, quarto adiutorium deficientium.

368. Primo autem respecta cordis nomen Iesu est honor creditium: facit enim nomen Iesu in corde plantatum per fidem dilectissimum Dei Filium, sicut Ioann. I testatur, dicens: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius. Maximus quidem est honor esse filios Dei; nam, teste Paulo ad Rom. VIII: Si filii, et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaereditis autem Christi. Magnam igitur fidei fundamentum Nomen Iesu efficiens filios Dei: quod quidem in imo positum principaliter sustinet aedificium, quod per columnas erectum, dum ad alta conscendit, manet in fastigio*

consummatam: aedificium autem fundamenti huius sunt membra Christi; fastigium vero beatitudo aeterni regni.

3686 Proinde de fundamento I Cor. in Apostolus, ait: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, nisi quod positum est, Iesus Christus. Fides enim Catholicae Religionis constitit in notitia Iesu Christi, et lumine, qui est lumen animae, ostium vitae, fundamentum salutis aeternae. Hanc si quis non habuerit, aut relinquit, veluti sine lumine per umbras noctis, et clausis oculis per discrimina praecipitanter incedit, et quantumcumque eminentia rationis fulgeat, duce sequetur caecum dum ad intelligenda secreta coelestia proprium sequitur intellectum, aut, fundamento neglecto construere nititur domum, aut, ostio praetermisso, intrare vult per tectum: fundamentum igitur istud Iesus est, lumen et ostium, qui se, viam monstraturus errantibus, fidei lumen exhibuit omnibus, per quam posset Deus ignotus requiri, quaesitus credi, et creditus inveniri. Fundamentum hoc sustentat Ecclesiam in Nomine Iesu fabricatam.*

SABBATO

Homilia S. Augustini Episcopi.

Habetur in Homilia praecedenti.

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN IOANN. CAP. 6.

3687

VERITAS autem eius ostenditur cum dicit: *Caro enim mea vere est cibus.* Posset enim aliquis credere, quod ea quae de carne dicta sunt, et sanguine, aenigma et parabola esset; et ideo hoc Dominus excludens, dicit: *Caro mea vere est cibus;* quasi dicat: Non intelligatis quod figuratiter loquar; sed secundum veritatem caro mea continetur in cibo fidelium, et sanguis meus vere continetur in sacramento altaris; Matth. xxvi, vers. 26: *Hoc est corpus meum... et hic est sanguis meus novi Testamenti.* Vel aliter, secundum Chrysostomum, quia cibus et potus sumitur ad refectionem hominis. In homine autem sunt duae partes; principalis quae est anima, et secundaria quae est corpus. Illud autem quod est homo, est per animam, non per corpus:

illud ergo est vere cibus hominis, qui est cibus animae; et hoc est quod Dominus dicit: *Caro enim mea vere est cibus:* quia non solum est cibus corporis, sed etiam animae: similiter et sanguis; Ps. xxii, 2: *Super aquam refectionis educavit me, animam meam convertit.* Quasi diceret: Haec relectio specialiter ad animam ordinatur. Vel aliter, secundum Augustinum, illud vere dicitur esse aliquid quod facit effectum eius; effectus autem cibi est ut satiet: quod ergo vere facit satietatem, vere est cibus et potus: hoc autem facit caro et sanguis Christi, qui ducit ad statum gloriae, ubi non est esurire neque sitis; Apoc. vii, 16: *Non esurient nec sitient amplius;* et ideo dicit: *Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus.*

Hic probat Dominus cibi spiritualis virtutem supra positam, scilicet, quod det vitam aeternam: et utitur tali argumento. Quicumque manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, coniungitur mihi; sed qui coniungitur mihi, habet vitam aeternam: ergo qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam. Secundum hoc ergo tria facit. Primo ponit maiorem; secundo minorem, et probat eam, ibi, *Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter Patrem;* tertio inserit conclusionem, ibi, *Hic est panis qui de coelo descendit.* Sciendum est ergo quantum ad primum, quod si hoc quod dicit, *Qui manducat carnem meam, etc.*, refertur ad carnem et sanguinem mystice; nulla dubitatio est in verbo: nam, sicut dictum est, ille manducat spiritualiter per comparisonem ad rem signatam tantum, qui corpori mystico incorporatur per unionem fidei et charitatis: charitas autem facit Deum esse in homine, et e converso; I Ioann. iv, 16: *Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.*

Et hoc est quod facit Spiritus sanctus; unde ibid. 13: *In hoc cognoscimus quoniam in Deo manemus, et Deus in nobis, quia de Spiritu suo dedit nobis.* Si vero referatur ad sumptionem sacramentalem; tunc quicumque manducat carnem et bibit sanguinem, manet in Deo: quia, sicut dicit Augustinus, est quidam modus manducandi illam carnem et bibendi illum sanguinem, quo qui manducat et bibit, in Christo manet, et Christus in eo. Sed hic est ille qui non sacramentaliter tantum, sed revera corpus Christi manducat, et sanguinem bibit. Est et alius modus quo qui manducant, non manent in Christo, nec Christus in eis; hoc est qui in corde ficto ad illud accedunt: nullum enim effectum habet sacramentum in ficto. Fictus enim est, cum non respondet interius quod signatur exterius. In sacramento autem Eucharistiae exterius quidem signatur quod Christus incarnaretur in eo qui percipit illud, et ipse in Christo. Qui ergo non habet in corde desiderium huius unionis, nec conatur ad removendum omnem impedimentum ad hoc, est fictus; et ideo Christus in eo non manet, nec ipse in Christo.

3689 Hic ponit minorem: scilicet, quod qui coniungitur Christo, habet vitam; et inducit hoc in manifestatione cuiusdam similitudinis, quae talis est. Filius propter unitatem quam habet ad Patrem recipit vitam a Patre: ergo qui unitur Christo, recipit vitam a Christo; et hoc est quod dicit: *Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter Patrem:* quae quidem verba possunt dupliciter exponi de Christo, scilicet secundum humanam naturam, et secundum divinam. Si enim exponatur de Christo Filio Dei, tunc ly *sicut* importat similitudinem Christi ad creaturam quantum ad aliquid, sed non quantum ad omnia; sed

quantum ad hoc quod est esse ab alio: nam hoc est commune Christo Filio Dei, et creaturae, quod sunt ab alio: sed quantum ad aliud est dissimile: quia Filius habet aliquid proprium, quia, scilicet, sic est a Patre quod tamen recipit totam plenitudinem divinae naturae, intantum quod quidquid est naturale Patri, sit etiam naturale Filio. Creatura vero accipit aliquam perfectionem et naturam particularem: supra cap. v, 26: *Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio vitam habere in semetipso.* Et hoc ostendit, quia non ait: *Sicut manduco Patrem, et ego vivo propter Patrem;* cum loquatur de processione sua a Patre; sicut dixit: *Qui manducat me, et ipse vivet propter me;* cum loquitur de participatione corporis et sanguinis eius, qua nos efficiamur meliores: nam manducatio quamdam participationem dicit. Sed Christus dicit se vivere propter Patrem, non quidem manducatum, sed generantem, sine aequalitatis detrimento. Si vero exponatur de Christo homine, sic quantum ad aliquid ly *sicut* importat similitudinem inter Christum hominem et nos: in hoc, scilicet, quod sicut Christus homo accipit spirituales vitam per unionem ad Deum, ita et nos accipimus spirituales vitam in communione sacramenti. Sed tamen est dissimile: quia Christus homo accipit vitam per unionem Verbi, cui in persona unitur; sed nos unimur Christo per sacramentum fidei: et ideo duo dicit: *Misit me et Pater.* Si ergo referatur ad Filium Dei, tunc dicit: *Vivo ego propter Patrem:* quia ipse Pater vivens est. Si vero referatur ad Filium hominis; tunc dicit: *Vivo ego propter Patrem:* quia *misit me;* idest, fecit me incarnari: missio enim Filii Dei est eius incarnatio; Gal. iv, 4: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege.*

3690 Per hoc ergo, secundum Hilarium, excluditur error Arii; nam si nos propter Christum vivimus, quia aliquid de natura sua habemus, ut ipse dicit: *Qui manducatur meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam*; ergo et Christus vivit propter Patrem, quia habet in se naturam Patris: non autem patrem, quia simplex est, et indivisibilis: ergo habet totam naturam Patris. Propter Patrem ergo vivit Filius, dum nativitas non alienam ei intulit diversamque naturam.

3691 Consequenter cum dicit, *Hic est panis, qui de coelo descendit*, ponit duas conclusiones: nam de duobus litigabant: scilicet de origine spiritualis cibi, et de eius virtute. Prima ergo conclusio est de origine; secunda est de virtute; et hanc principaliter intendit, ibi, *Qui manducatur hunc panem, vivet in aeternum*. Sciendum est circa primum, quod Iudaei turbati fuerant, quia dixerat: *Ego sum panis vivus qui de coelo descendi*: et ideo contra eos hoc iterum concludit ex hoc quod dicit, *Vivo propter Patrem*, cum dicit: *Hic est panis*: nam descendere de coelo, est de coelo originem habere; sed Filius habet originem de coelo, quia vivit propter Patrem: ergo Christus est qui de coelo descendit: et ideo dicit: *Hic est panis qui de coelo*, id est, de vita paterna, descendit; et hoc quantum ad divinitatem: vel descendit etiam quantum ad corpus: in quantum scilicet virtus formativa eius, quae fuit Spiritus sanctus, de coelo fuit, ut virtus coelestis. Unde qui manducant hunc panem non moriuntur, quo modo mortui sunt patres nostri, qui manducaverunt manna non de coelo: nec erat panis vivus, ut dictum est supra. Quomodo autem mortui sunt qui manna manducaverunt, ex praemis manifestum est.

3692 Secunda conclusio de virtute panis

ponitur cum dicit: *Qui manducatur hunc panem, vivet in aeternum*: quae sequitur ex hoc, *Qui manducatur meam carnem*. Qui enim manducatur hunc panem, manet in me, et ego in illo; sed ego sum vita aeterna: ergo qui manducatur hunc panem, ut debet, vivet in aeternum.

Varia de SS. Nominis Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 491.)

3693 **M**AXIMUS igitur honor est per fidem Nominis Iesu Filium Dei fieri atque haerendum, quod intelligens Angelus (APOC. XIX) a Ioann. non sustinuit adorari: ait enim Ioann. *Cecidi ad pedes Angeli, ut adorarem eum, et dixit mihi: Vide ne feceris, conservens enim tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium Iesu: Deum adora*. Ait enim: *Cecidi ad pedes eius, ut adorarem eum*; non tamen sicut creaturae Creatorem Deum, sed sicut servus vehementer, ac cum servili subiectione honorat dominum suum creatum. Nempè Angelus in veteri Testamento sic se ab hominibus adorari tunc sustinet, quod tamen non sustinet hic; immo manifeste prohiberi videtur; ideo subdit: *Et dixit mihi: Vide, scilicet, ne feceris talem reverentiam mihi: cuius causam subdit, dicens: Conservens tuus sum, id est, tecum, et sicut tu, sum servus eiusdem Dei et Domini nostri Iesu Christi; et ne creatur quod respectu solius Ioann. propter singularem reverentiam excellentiam, vel praecellentiam eius, hoc diceret, et non de omnibus hominibus qui Christi sunt servi; ideo subdit: *Et fratrum tuorum habentium testimonium Iesu*, id est, qui perfecto corde confitentur et testificantur Iesum esse Deum et Dominum universorum, atque hominum Redemptorem et Salvatorem.*

DOMINICA

INFRA OCTAVAM CORPORIS CHRISTI
SECUNDA POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM.
LUC. XIV, 16-24.

3694 **I**n illo tempore: Dixit Iesus pharisaeis parabola hanc: Homo quidam fecit coenam magnam, et vocavit multos.

17. Et misit servum suum hora coenae dicere invitatis ut venirent, quia iam parata sunt omnia.

18. Et coeperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam enim, et necesse habeo exire, et videre illam: rogo te habere me excusatum.

19. Et alter dixit: Iuga boum enim quinque, et eo probare illa: rogo te habere me excusatum.

20. Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire.

21. Et reversus servus nuntiavit haec domino suo. Tunc iratus paterfamilias, dixit servo suo: Exi cito in plateas, et vicos civitatis: et pauperes, ac debiles, et caecos, et claudos introduce huc.

22. Et ait servus: Domine, factum est ut impleatur, et adhuc locus est.

23. Et ait dominus servo: Exi in vias, et sepes: et compelle intrare, ut impleatur domus mea.

24. Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit coenam meam.

Homilia S. Gregorii Papae.

HOMILIA XXXVI IN EVANGELIO. Habita ad populum in basilica beatorum apostolorum Philippo et Iacobi Dominica secunda post Pentecosten.

3694 **H**oc distare, fratres charissimi, inter delicias corporis et cordis solet, quod corporales deliciae cum non habentur grave in se desiderium accendunt: cum vero habitae eduntur, comedentem protinus in fastidium per satietatem vertunt. At contra spirituales deliciae cum non habentur, in fastidio sunt; cum vero habentur, in desiderio; tantoque a comedente amplius esuriunt, quanto et ab esuriente amplius comeduntur. In illis appetitus placet, experientia displicet: in istis appetitus vivit, et experientia magis placet. In illis appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat: in istis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit. Arguit enim spirituales deliciae desiderium in mente, dum satiant, quia quanto magis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur quod avidius ametur. Et ideo non habitae amari non possunt, quia earum sapor ignoratur. Quis enim amare valeat quod ignorat? Proinde Psalmista nos admonet, dicens: *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus* (PSAL. XXXIII, 9). Ac si aperite dicat: Suavitatem eius non cognoscitis, si hanc minime gustatis. Sed cibum vitae ex palato cordis tangite, ut probantes eius dulcedinem amare valeatis. Has autem homo delicias tunc amisit,

cum in paradiso peccavit; extra exiit, cum os a cibo aeternae dulcedinis clausit. Unde nos quoque nati in huius peregrinationis aeternae, huc fastidiosi iam venimus, nec scimus quid desiderare debeamus; tantoque se amplius fastidii nostri morbus exaggerat, quanto magis ab esu illius dulcedinis animus elongat; et eo iam internas delicias non appetit, quo eas comedere diu longaque desuevit. Fastidio ergo nostro tabescimus, et longa inedia peste fatigamur. Et quia gustare intus nolimus paratam dulcedinem, amamus foris miseram famem nostram. Sed superna nos pietas nec deserentes se deserit.

3695 Contemptas enim illas delicias ad memoriam nostrae oculos revocat, easque nobis proponit: in promissione torporem excutit, atque ut fastidium nostrum repellere debeamus invitat. Ait namque: *Homo quidam fecit coenam magnam, et vocavit multos*. Quis est iste homo, nisi ille de quo per Prophetam dicitur: *Et homo est, et quis cognovit eum?* (IER. XVII, 9). Qui fecit coenam magnam; quia satietatem nobis dulcedinis internae praeparavit. Qui vocavit multos, sed pauci veniunt: quia nonnumquam ipsi, qui ei per fidem subiecti sunt, aeterno eius convivio male vivendo contradicunt. Sequitur: *Misit autem servum suum hora coenae dicere invitatis ut venirent*. Quid hora coenae, nisi finis est mundi? In quo nimirum nos sumus, sicut iam dudum Paulus testatur, dicens: *Nos sumus in quos fines seculorum devenerunt* (I COR. X, 11). Si ergo iam hora coenae est cum vocamur, tanto minus nos debemus excusare convivio Dei, quanto propinquasse iam cernimus finem saeculi. Quo enim pensamus, quia nihil est quod restat, eo debemus pertimescere, ne tempus gratiae quod praesto est, pereat. Ideo autem hoc convivium Dei non prandium,